

Ірина Репушевська
доктор філософії,
доцент кафедри «Філологія»
Одеського національного морського університету

ЕЛІЗАБЕТ БЕННЕТ – ПЕРША АСЕРТИВНА ГЕРОЇНЯ ЖІНОЧОГО РОМАНУ: СТРУКТУРНО-СИНТАКСИЧНИЙ ВИМІР

Як відомо, у художній літературі є особливий напрям – «жіноча проза», або «жіночий роман». У творах цього жанру акцентується увага на почуттях та переживаннях головної героїні-жінки, яка викликає симпатію та співчуття читачок. Головною особливістю цих романів є саме їхня жіноча орієнтованість.

Останнім часом набуває популярності психологічний підхід до проблеми типізації жіночих образів в англійській літературі. Це роботи А. ГундERTA, К. Піерсона та К. Поуп, Дж. Д. Савітт та ін. Однак, лінгвальний аспект психологічного профілю першої в жіночій літературі героїні, на яку равнятимуться пізніше інші героїні романів, в спеціальній літературі не висвітлено.

Актуальність нашої розвідки зумовлена необхідністю глибшого розуміння специфіки мовлення віртуальної жінки певного психологічного типу, а також особливим статусом Елізабет Беннет в світовій літературі.

Попри спільний гендерний фокус бачення та спільність проблематики творів, нині в жіночому романі простежуються певні психологічні типи головних героїнь. У зв'язку з цим виникає питання, до якого саме типу відноситься канонічна героїня першого англійського жіночого роману «Гордість і упередження» Елізабет Беннет, і як це впливає на мовленнєву специфіку її персонажних партій. **Концептуально** робота спирається на положення І.Б. Морозової про індивідуальний синтаксис як головний чинник, що відображує особливості мисленнєвої діяльності особистості (Морозова, 2009, с.324).

Отже, **метою** представленої розвідки є виокремлення поверхнево-структурних характеристик, притаманних мовленню асертивних героїнь на прикладі Елізабет Беннет у романі Дж. Остін «Гордість і упередження».

Ще в культурі Декадансу спостерігаємо кілька жіночих типів: це **жінка-дитина** («Child-wife» Верлена), **жінка-звір**, **жінка-лялька**, **жінка-янгол** (янгол життя або янгол смерті), **фатальна жінка**. Водночас зростає інтерес до Вічної Жіночності, жіночого початку, в якому ми водночас знаходимо риси янгола й диявола, дитини і дорослого, чоловічого і жіночого.

У своєму дослідженні ми спираємося на класифікацію Д. Ремптона, який на підставі аналізу англomовних романів виокремлює три базові психо-соціальні типи головних героїнь (Rampton, 2019, с. 349). Такий підхід, за нашими спостереженнями, є найбільш вдалим, оскільки уналежнює героїню до певного типу за чіткими параметрами і без зайвої деталізації психологічного портрету персонажа.

Перший тип – **рожева героїня** (іноді називають ще «блакитною»). Це «домашній янгол», високоморальна, освічена, культурна дівчина, працююча, релігійна й добродісна. Другий тип – це тип **негідниці**, або *Belle dame*, – чарівна лиходійка, про яку йдеться в поемі Джона Кітса *La Belle Dame Sans Merci*. Третій тип героїнь – **асертивні**, тобто такі, що відстоюють свою думку, чесні та прямі. За словами британської дослідниці С. Вульф, «вони не віддзеркалюють своїх чоловіків, а стають самостійними одиницями» (Wolfe, 2007, с. 45). До цього типу уналежнюємо Елізабет Беннет з роману Дж. Остін «Гордість та упередження».

Психо-соціологічний тип віртуального мовця має бути закодованим у певних типах синтаксичних моделей його мовлення, які вказують на конкретні риси його характеру (Морозова, Репушевська, 2022, с. 189).

У своєму дослідженні ми проаналізували синтаксичну організацію мовленнєвих партій наведених вище трьох типів героїнь англomовних романів. Задля розуміння психологічної суті виокремлених типів героїнь їхнє мовлення розглядалося у двох паралелях спілкування: жінка (героїня) – інші жінки; жінка (героїня) – чоловіки.

Згідно з результатами аналізу мовленнєвих партій англомовних героїнь трьох виокремлених типів, зазначимо таке: найменша девіація у частотності вживання різних за своєю поверхневою структурою типів речень у спілкуванні з віртуальними персонажами різної статі спостерігаємо саме в персонажних партіях асертивних героїнь. Поверхнева структура їхніх речень (реплік) у діалозі з чоловіками і жінками відрізняється не більш, ніж у 5% випадків.

На відміну від них, мовлення негідниць маніфестує суттєве розходження (приблизно 20 %) у спілкуванні з представниками різної статі.

У мовленні «рожевих» дівчат різниця вживання синтаксично різних типів конструкцій у діалозі з жінками й чоловіками складає орієнтовно 15%.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу, зазначимо наступне. Однаковість синтаксичної організації мовлення асертивних героїнь з чоловіками та жінками прямо вказує на прозорість їхніх намірів та відсутність «гри» з їхнього боку. Вони зрозумілі й щирі у своїх мріях та вчинках, що робить їх бажаними партнерками і надійними подругами чоловіків і жінок. Елізабет Беннет започаткувала цей тип у світовій літературі, продовження якого вбачаємо у низці її послідовниць: Бріджит Джонс із «Щоденників Бріджет Джонс», принцеси Мії із «Щоденників принцеси» з роману М. Кебот, Катнісс Евердін з роману С. Коллінз «Голодні ігри» та ін.

Список використаної літератури

1. Морозова, І. Б. (2009). Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі генштальт-теорії в сучасній англійській мові : монографія. Одеса : Друкарський дім.
2. Морозова, І. Б. & Репушевська, І. І. (2022). Типові героїні англомовного роману крізь дзеркало синтаксису їхнього мовлення. *Нова філологія*, 85, 187–195.
3. Rampton, D. (2019). From Shakespeare to Rowling. *Literary Semantics: Brighton Readings*, 35, 341–367.
4. Wolfe, S. (2007). *Feminine Movement and Feminine Literature*. Oxford University Press.